

Mgr. Bc. Tomáš Kladný

Katedra elektronické kultury a sémiotiky

FHS UK

Posudok diplomovej práce Bc. Martiny Skřivanovej

Diskurzivní analýza „Mamet-speaku“: promítání moci do jazyka a jeho limity

Autorka nás svojím záujmom privádza ku skúmaniu uplatnenia komunikačných a diskurzívnych analýz v oblasti divadelnej drámy. Jedná sa o ojedinelé prenesenie metód humanitných vied do estetiky divadla, literárnej a divadelnej vedy. Autorka sústreďuje analýzu na výber hier dramatika Mameta, a lingvistických a komunikačných charakteristík tzv. mamet-speaku, fenoménu, ktorý takto pomenovali divadelní vedci. Niežeby boli tieto (teraz myslím hlavne štylistické) charakteristiky v svetovej dráme niečím novým, ale v kontexte americkej drámy zobrazujú tradičné americké témy v štruktúre obohatenej o vplyvy absurdnej a modelovej drámy, i keď treba podotknúť, že sa o uvedené žánre v „čistej“ forme nejedná. V Oleanne je rozoznateľná aj tematická inšpirácia Ionescovou Lekciou; Glengarry Glen Ross už preberá témy obľubované americkými autormi. Tieto divadelno-vedné poznámky sú však pre autorkin záujem riadený metodológiou podružné, i keď autorka daný kontext stručne načrtáva. Už len spomeniem, že výber hier považujem z hľadiska predmetu skúmania za výhodný.

Mocenská povaha komunikačných vzťahov v uvedených hrách je evidentná. Odhadujem, že autorku na túto tému priviedla D. Tannen, ktorá ponúka aj svoju lingvisticko-diskurzívnu metódu analýzy. Autorka práce prirodzene rozvinula svoje smerovanie do Foucaultových skúmaní na poli mocenskej povahy diskurzu, aby posúdila, čo sa dá z metodológie tohto autora vyťažiť pre jej vlastné ciele. Túto časť jej snahy považujem za úspešnú a inovatívnu, pretože ukazuje, že tento konkrétny prenos zo spoločensko-vednej oblasti do estetiky je v tomto prípade možný. Foucaultove pojmové nástroje zahrňujúce o.i. skutočnosti ako ciele komunikujúcich, spoločenské diferencie, objektívne kapacity, ktoré sa objavujú aj v kontextoch Mametových hier, sa ukazujú ako nanajvýš vhodné. Autorka postupne prechádza definíciami viacerých pojmov a preskúmava ich analytické možnosti v „hmotných“ kontextoch oboch drám.

Druhý metodologický pilier predstavuje sociolingvistická analýza D. Tannen, ktorá je dobre uplatniteľná na komunikačné stratégie v rôznych spoločenských témach – napr. v dialógu s kontextom „rodovej korektnosti“. Tannenovej metóda zasahuje či je inšpirovaná širšími teóriami komunikácie, čo autorke umožňuje nadviazať témou modelovania komunikácie. Nazdávam sa, že Tannen viac rozvíja Jakobsonov model komunikácie, a pragmatika Palo Alto zase vhodne rozvíjajú jej prístup. Autorka sa zmieňuje o oboch modeloch, i keď by si zaslúžili väčšiu pozornosť v pokuse o aplikáciu. Griceove komunikačné maximy takisto nie sú do aplikácie rozvinuté, i keď uznávam, že v rozsahu práce nie je možné pokryť všetky uvádzané prístupy.

V úvode (2.1) je s ohľadom na predmet skúmania možno trochu zbytočný exkurz do semiotiky divadla, v najmä starších prístupoch, keď sa autorka napokon priklonila k literárnej analýze drámy. Myslím, že rozdiel drámy a divadla by stačilo odbaviť poznámkou, keďže sa nachádzame na poli drámy. S ohľadom na ňu autorka stručne prechádza analytickými prístupmi, znova buď staršími alebo predmetne neobvyklými (Fairclough), ktoré podáva K. Elam, aby sa potom priklonila k ňou zvoleným metodologickým voľbám, ktoré ďalej obhajuje. Staršie prístupy spĺňajú aspoň prehľadovú funkciu.

Vo výsledku hodnotím analýzu lingvistických a komunikačných charakteristík s ohľadom na mocenské pôsobenie dvoch Mametových hier za veľmi úspešnú. Práca spĺňa formálne aj jazykové nároky.

Navrhujem prijať prácu k obhajobe a predbežne navrhujem známku 1.

Vo Vranove nad Topľou, 9.2.2015

Tomáš Kladný